

Hendrik de Vriesstipendium 2017
juryrapport

JURYRAPPORT

Hendrik de Vriesspendium 2017

De jury, bestaande uit Barend van Heusden (namens de stichting Hendrik de Vries), Joost Oomen, Mathijs Sanders, Aimée Terburg, Eva Weerts en voorzitter Andrea Möller, is zeer te spreken over het ongekend grote aantal inzendingen, een kleine 40 in totaal. Met veel plezier hebben we allemaal alle voorstellen, zowel voor literatuur als voor beeldende kunst, bestudeerd. De inzendingen voor beide categorieën waren zeer uiteenlopend (wat het leesplezier enorm verhoogde), uitgesproken en kwalitatief grotendeels sterk. Dat maakte dat de jury geen makkelijke taak had. Het maakte ook dat er hevig gediscussieerd werd.

Dit jaar wordt het Hendrik de Vriesspendium voor het eerst in beide disciplines, literatuur en beeldende kunst, uitgereikt. Dit is geheel in de geest van de naamgever van het stipendium, Hendrik de Vries, die schrijver én beeldend kunstenaar was. Het viel de jury op dat sommige projectvoorstellen zowel voor het beeldende kunst, als voor het literatuurstipendium in aanmerking zouden kunnen komen. Dit is tekenend voor de stand van zaken in het kunstenveld waar steeds meer multidisciplinair en discipline-overstijgend gedacht en geproduceerd wordt. Dit geldt niet alleen voor cross-overs binnen kunstdisciplines, maar steeds vaker en verder begeven kunstenaars en schrijvers zich ook op het terrein van de wetenschappen. De kunstenaars van nu schromen niet om natuur- en scheikunde, geologie, filosofie of sociale wetenschappen vanuit artistiek perspectief te benaderen. Dit gebeurt met open blik en duidelijk met het bewustzijn dat wetenschappelijk onderzoek en experiment andere eisen stellen dan artistieke processen. Kunstenaars kiezen hun eigen weg door de disciplines en voegen daarmee een extra, onbevangen manier van onderzoeken toe aan het spectrum. Zij experimenteren met stoffen, materialen en techniek, tonen politiek-maatschappelijk engagement en durven invloed uit te oefenen op onze natuurlijke en culturele omgeving.

We gaan nu in op de twee categorieën van het Hendrik de Vriesspendium en de projectvoorstellen die de in totaal acht genomineerden met het stipendium willen realiseren.

LITERATUUR

Voor deze categorie waren er zes inzendingen. Vergeleken met beeldende kunst is dat weinig voor een literatuurstad als Groningen. Navraag bij schrijvers uit de stad heeft duidelijk gemaakt dat het stipendium voor schrijvers een pittige uitdaging vormt die men alleen zeer weloverwogen aangaat. Je debuteert maar een keer, en de eerste publicatie in de literaire wereld is een belangrijk ijkpunt in de ontwikkeling van een schrijver. Naast artistiek-inhoudelijke overwegingen speelt bij literair talent in de dop ook het marketing-aspect een belangrijke rol. Bouw ik door verhalen, columns en gedichten in en op allerlei on- en offline media een publiek op, en kom ik op die manier onder de aandacht van een uitgever, die vervolgens mijn eerste grote publicatie in de markt zet? Of is het stipendium met een, eventueel in eigen beheer uitgebrachte, publicatie de goede insteek voor mij als schrijver, al dan niet omdat ik me met mijn werk eerder richt op een specifieke en literaire doelgroep dan op een breed publiek? Van degenen, die deze tweede vraag volmondig met 'ja!' konden beantwoorden en dus projectvoorstellen indienden, vielen Nick ter Wal en Kasper van Hoek bijzonder op. Zij zijn de twee genomineerden voor het Hendrik de Vries Stipendium 2017 in de categorie literatuur.

Kasper van Hoek weet al direct met zijn inleiding voor zijn geplande boek aandacht te trekken. Hij sleept de lezer mee in zijn filosofische observaties van alledag. Hij stelt vragen over productnamen. Hij betwijfelt de manier waarop we ons on- en offline manifesteren. Hij licht handelwijzen en patronen uit die schuilgaan achter onze dagelijkse handelingen, en die wij doorgaans voor lief

nemen of niet eens opmerken. Zo houdt hij zichzelf en de lezer een kritische, of zoals hij het zelf noemt 'tragikomische' spiegel voor. Met zijn in 2014 verschenen bundel *De Shopper's High* en zijn bij onder andere het online magazine *DATmag* regelmatig verschijnende columns heeft Van Hoek reeds een positie weten te verwerven als commentator op de wereld om ons heen.

De jury heeft veel waardering voor Van Hoeks scherpe observaties, zijn toegankelijke en meeslepende filosofische beschouwingen en zijn liefdevol-cynische commentaren.

Nick ter Wal doet een voorstel voor een schrijversbiografie over Ferdinand Langen. Hij vindt er geen doekjes om dat de hoofdpersoon van zijn boek weliswaar niet de meest bekende figuur is, maar dat het vooral zijn eigen nieuwsgierigheid naar en fascinatie voor zijn drijfveer vormen voor het schrijven van de biografie.

Ferdinand Langen was een schrijver, die vroegtijdig ophield met schrijven om in plaats daarvan de marketing in te gaan. Dit speelde zich af in de jaren 60, dus in een tijdperk waarin de marketing pas uitgevonden werd, een begrip was voor enkele experts, in plaats van de alomtegenwoordige business die het nu is. Langen was dus zeker een pionier. En hij was van invloed op bekende schrijvers uit zijn tijd. Maar zoals wel vaker het lot van pioniers is, van mensen die vooruitstrevend hun eigen gang gaan: hij is een voetnoot geworden in de werken van schrijvers als Simon Carmiggelt en Gerard Reve.

Ter Wal wil het Hendrik de Vriesstipendium benutten om zijn persoonlijke kijk op deze fascinerende persoonlijkheid te verdiepen. Zijn eigen ontmoetingen met Ferdinand Langen verrijken zijn kennis en zullen het verhaal ongetwijfeld nog persoonlijker maken. Zijn bevindingen wil Ter Wal opschrijven op de typemachine van Ferdinand Langen, die hij van de schrijver geërfd heeft.

De jury vindt dat Nick ter Wal een nominatie voor het Hendrik de Vriesstipendium verdiend heeft omdat hij zich moedig op het terrein tussen biografie en egodocument begeeft en daarbij een persoonlijk verhaal aangrijpt voor een karakterstudie en een tijdsbeeld.

Conclusie

De winnaar van het Hendrik de Vriesstipendium 2017 literatuur is Nick ter Wal. Hij reflecteert op het journalistiek proces van deze tijd. Hij maakt de rol van biograaf zeer persoonlijk en door zijn werkplan maakt hij de jury nieuwsgierig naar zowel de persoon Ferdinand Langen als ook de fascinatie die deze schrijver op Ter Wal als mens én als schrijver en journalist uitoefent. De grenzen van het zuiver biografische worden hier opgerekt en de jury heeft er alle vertrouwen in dat Ter Wal Ferdinand Langen op een doortastende, inventieve en vooral meeslepende manier gaat beschrijven. Een boek dat er moet komen.

BEELDDE KUNST

Voor het beeldende kunststipendium waren er 31 geldige inzendingen. Zoals reeds aangeduid waren deze divers qua disciplines – van traditionele schilderkunst tot aan multidisciplinaire en community art projecten. Voor de jury was het een uitdaging om uit dit brede spectrum de meest originele, kwalitatief hoogwaardige en vooral veelbelovende projectvoorstellen te filteren. Een zestal kandidaten kwam daarbij bovendien, die zowel qua werkwijze als inhoudelijk zeer uiteenlopend zijn. De genomineerden zijn, in alfabetische volgorde: Salim Bayri, Lotte Bosman, Koos Buist, Katie Corcoran Kenna, Gijs Deddens en Willem Warrink.

Salim Bayri is geïnteresseerd in culturele identiteit op het ontmoetingsvlak van het digitale en analoge 'wezen'. Hij zoomt in op de wrijving die online en offline ontstaat door stromen van beelden, informatie en mensen tussen Noord-Afrika en Nederland. Rondom dit thema wil hij complexe portretten maken die bestaan uit interviews met mensen die hij combineert met een virtuele omgeving en kunstmatige intelligentie. De geïnterviewden en wat zij gezegd hebben, wordt onderdeel van de virtuele wereld. Door kunstmatige intelligentie reageert de virtuele omgeving op de inhoud van wat er verteld wordt. Vormen en maten worden hierop aangepast. Doordat teksten en karakters at random verschijnen en telkens

anders vervormd worden, veranderen de beelden constant. De kijker ervaart dit op een scherm of in Virtual Reality. De kunstenaar heeft wel invloed op het basisbestand aan beeld en geluid maar niet op de samenstelling. Zijn werk onttrekt zich tot op zekere hoogte aan zijn regie en gaat een eigen leven leiden. Dit spannende en onvoorspelbare gebeuren heeft overeenkomsten met hoe migratie en haar culturele, sociale en economische consequenties ook moeilijk te stroomlijnen, laat staan te beheersen, zijn.

De jury is zeer te spreken over Bayri's onconventionele benadering van een actueel thema, zijn maatschappelijke betrokkenheid, de inzet van digitale technologie, het raadselachtige en narratieve karakter van het beoogde werk, en de moed om een kunstwerk te willen maken dat zijn eigen gang gaat.

Lotte Bosman is gefascineerd door steenkool en de 300 miljoen jaar oude ontstaansgeschiedenis ervan. Zij werd tot haar projectplan geïnspireerd door een werkverblijf aan de Schotse kust, waar het zwarte strand gevormd wordt door minuscule korreltjes steenkool. De geschiedenis is daar voelbaar en de samenleving draait op het zwarte goud. Het wordt niet alleen als stookmateriaal gebruikt, maar de as is ook poldermateriaal en de steenkool, die in die streek zeekool genoemd wordt, wordt gebruikt om zout te winnen uit zeewater. Bosman heeft een gedetailleerd concept ingeleverd voor een installatie van steenkool en touw waarvan vissersnetten gemaakt worden. De netten worden door knopen bij elkaar gehouden en staan voor Bosman symbool voor samenhang en verbinding. Door haar installatie wil Bosman de relatie tussen de kool, de zee en de samenleving onder de aandacht brengen.

De jury is zeer te spreken over Bosmans analytische kijk op een bijzondere grondstof en haar poëtische voorstel voor een esthetische sterke, subtiel en kunstig vormgegeven ode hieraan. Haar voorgestelde werk integreert in en zoekt interactie met de omgeving waar het over gaat.

Koos Buist komt met een fantasierijk en exploratief projectvoorstel dat speelt met onze natuurlijke omgeving en geschiedenis: de *Wad Indianen*, een imaginair oervolk van waddenbewoners die het land aan weerskant van

waar nu dijken liggen bewoonden. Over dit volk wil Buist een *mockumentaire* film maken waarin o.a. gebruiken, verhalen, geloof en de natuurlijke omgeving van de Wad Indianen onderzocht worden. Voor de film maakt hij beeldende elementen zoals sculpturen, gebruiksvoorwerpen en kleding die deels als decor fungeren en deels in zelfgebouwde vitrines uitgesteld worden om de historische sfeer te versterken. De werken, die Buist als decor toevoegt aan de natuurlijke omgeving, zijn van materialen die zichzelf opruimen of daadwerkelijk een rol kunnen gaan spelen in de inrichting van de ruimte. Hiervoor wil hij samenwerken met de Waddenvereniging.

De jury waardeert Buists onderzoekende aard en zijn onbevangen en humoristische benadering van zijn project waarmee hij vervolgens geëngageerd een positie in wil nemen en een bijdrage leveren aan het hier en nu.

Katie Corcoran Kenna wil met haar project *Tafelgenoten* culturele en sociale relaties onderzoeken met behulp van 'culinaire diplomatie'. In een serie meerdaagse evenementen brengt zij mensen bijeen rondom thema's uit de geschiedenis, waarbij Corcoran Kenna's eigen Ierse achtergrond ook een rol krijgt. Zij kiest een drietal momenten uit de internationale geschiedenis die volgens haar van bepalende invloed waren op de verdere ontwikkeling van samenleving en culturele identiteit. Tegen de achtergrond van de grote immigratiestromen en daaruit voortvloeiende integratievraagstukken van deze tijd krijgen de gekozen historische voorbeelden van culturele en maatschappelijke keerpunten een voorbeeldfunctie. Gezamenlijke maaltijden staan centraal bij de ontmoetingen. Het voedsel bij die maaltijden houdt verband met voedselproblematiek die speelde tijdens de gekozen historische momenten.

Volgens de jury getuigt het plan van een breed historisch besef en engagement met de wereld van nu. Voor haar focus op sociale ontwikkelingen in heden en verleden kiest Corcoran Kenna een toepasselijk sociaal middel dat uitnodigt tot instappen in het denken over en bewustwording van keerpunten in de ontwikkeling van de maatschappij.

Gijs Deddens heeft zich de afgelopen jaren sterk ingezet voor kunstcollectieven, die van grote betekenis zijn voor de Groninger artistieke underground. Voor het Hendrik de Vriesstipendium komt hij met een voorstel waarbij zijn eigen artistieke werk centraal staat. Gebaseerd op tekeningen van zijn kinderdromen wil hij een serie lithografieën maken die in een drietal exposities gepresenteerd worden. Passend bij zijn multidisciplinaire achtergrond wil Deddens tijdens de exposities de samenwerking aangaan met drie ambient/noise artiesten. Ambient en noise passen volgens Deddens goed bij zijn beeldende werk omdat er zowel in de geluidskunst als in zijn beeldende werk sprake is van een hoge mate van abstractie, waarbij de aanduiding van figuratieve elementen (in de muziek is dat dan de beat) de kijker/luisteraar houvast bieden en inspiratie zijn voor het verder spinnen van eigen associaties. Bij de exposities verschijnt een magazine met de prints in een beperkte oplage van 200 stuks dat bezoekers kunnen kopen.

De jury is zeer te spreken over wat Deddens betekent voor de Groninger kunstwereld. Zijn plan voor een verdere verdieping van zijn eigen oeuvre is een presentatie van zijn werk waarvoor hij het traditionele middel steendruk inzet om tot zeer hedendaagse beelden te komen. Dit wordt versterkt door de combinatie met contemporaine geluidskunst. De verwachting is dat dit een dromerig, filmisch aandoend en licht vervreemdend Gesamtkunstwerk op kan leveren.

Wim Warrink is een echte bouwer. Natuurwetenschappelijke en filosofische thema's benadert hij met gereedschap, betonblokken, wielen en nog veel meer. Hiervan bouwt hij zelf mechanische machines met soms twijfelachtige functies zoals bijvoorbeeld die van het leegmaken van verfblikken. Het op gang brengen van zijn bouwsets, de mechaniek laten bewegen, is voor Warrink een performatieve handeling. Met het prijzengeld van het Hendrik de Vriesstipendium wil hij zijn onderzoek naar het materiaal zand en gemotoriseerde mechanieken verder uitdiepen. De mogelijkheid om zand steeds heen en weer te pompen, waarbij hij voor het eerst ook verbrandingsmotoren in wil zetten, fascineert hem. De jury vindt Warrink's werk krachtig, persoonlijk en in zekere zin compromisloos. De absolute nutteloosheid

van een doelbewust ontworpen werktuig getuigt niet alleen van humor, het zet ook aan het denken door de vraag naar zin en onzin van al ons doen en van technologische voortuitgang, standaardisatie en rationalisatie.

Conclusie

De zes genomineerden hebben allen krachtige projectvoorstellen gedaan waarvoor de jury veel waardering heeft. De keuze was dan ook niet makkelijk. Uiteindelijk is voor het voorstel gekozen dat volgens de meerderheid van de jury het meest origineel is, meerdere beeldende disciplines inzet, en een sterke binding met de regio en onze natuurlijke omgeving combineert met veel verbeeldingskracht en een goede portie humor: Koos Buist is de winnaar van het Hendrik de Vriesstipendium 2017 in de categorie beeldende kunst. Wij zijn zeer benieuwd naar de verhalen van de Wad Indianen die hij gaat uitbeelden in sculptuur, installaties en film.

De jury wil alle deelnemers aan het Hendrik de Vriesstipendium 2017 van harte bedanken en wenst de winnaars en alle kandidaten veel succes met hun werk.

Groningen, 9 december 2017

De jury

Barend van Heusden, Joost Oomen, Lieuwe Rozema (ambtelijk secretaris), Mathijs Sanders, Aimée Terburg, Eva Weerts, Andrea Möller (voorzitter)

